

ТОЛЕРАНТНІСТЬ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У сучасній літературі термін «толерантність» виявляється ключовим поняттям для розуміння політичних, соціальних, культурних процесів і тенденцій ХХІ ст. У науковому обігу вживаними є різні інтерпретації феномену толерантності.

Взагалі толерантність (від латин. *tolerantia* – терпіння, витривалість) – соціологічний термін, що означає терпимість до іншого світогляду, способу життя, поведінки і звичаїв. Толерантність являє собою стратегію суб'єкта, спрямовану на саморегуляцію і задоволення потреб, що розвивається під впливом захисних механізмів, які виникають [1, с. 100].

Толерантність є своєрідною стійкістю до конфліктів та фундаментальною основою різноманітних форм взаємодії між людьми. Толерантність у багатьох випадках допомагає попередити конфлікт або спрямовує його розвиток до конструктивного вирішення при врахуванні інтересів обох сторін. Слід також відзначити роль, так званих, афективної і фрустраційної толерантності у подоланні бурхливих емоційних станів, характерних для міжособистісного конфлікту.

При цьому толерантність впливає на поведінку суб'єкта опосередковано – через ті акценти, які він вирізняє у своїх уявленнях про конфлікт та які слугують джерелом його негативних емоційних станів, що, в свою чергу, виступають мотивами розгортання конфліктної поведінки [1, с. 108].

Феномен толерантності повинен бути присутній в освітньому просторі будь-якого навчального закладу, а особливо в закладах з інклюзивним навчанням. Інклюзивне навчання – це пріоритетний напрям сучасної освітньої політики. Інклюзивна освіта передбачає включення учнів із особливостями розвитку до навчально-виховної роботи у звичайних класах загальноосвітньої школи.

Можна виділити два шляхи побудови толерантного освітнього середовища. Перший полягає в припиненні негативних реакцій одних дітей відносно інших. Проте такі припинення забезпечують лише мінімальний рівень поваги до іншого. Другий шлях полягає у створенні умов, необхідних для досягнення всіма учнями високого соціального статусу й усвідомлення соціальної значимості кожного з них.

В умовах інклюзивної школи це означає визнання рівної цінності для суспільства всіх учнів і педагогів, підвищення ступеня їх участі у культурному житті школи, модифікація методики роботи в школі таким

чином, щоб можна було повністю задовольнити різноманітні потреби всіх учнів, усунення бар'єрів на шляху одержання ними знань і повноцінної участі в шкільному житті. Максимальну результативність дає поєднання цих двох шляхів.

Завдання оточуючих в освітньому середовищі – навчитися бачити і розпізнавати перші ознаки можливої конфліктної ситуації, щоб запобігти її розвитку або знайти компромісне розв'язання конфлікту [2, с. 115-121].

Найбільш сприятливою для формування толерантних міжособистісних стосунків у дитячому колективі інклюзивної школи є спільна діяльність дітей, яка має соціально та особистісно значущий зміст.

Для цього можуть бути використані всі види навчальної й позаурочної роботи, зміст яких націлений на формування моральних взаємин між людьми.

Ефективність спільної діяльності дітей як засобу формування толерантності підвищується, якщо вони усвідомлюють її мету й знаходять у ній особистісний зміст, здійснюється спільне планування, організація й підведення підсумків діяльності, а також реалізується педагогічно доцільний розподіл ролей і функцій між дітьми й педагогом, створюються ситуації вільного вибору дітьми видів і способів діяльності, кожен учасник може реалізувати себе, домогтися успіху й у той же час виявити турботу про інших, зробити реальний внесок у спільну справу.

Толерантне інклюзивне освітнє середовище – це, перш за все гуманні стосунки між усіма учасниками навчально-виховного процесу які базуються на доброті, взаєморозумінні, взаємоповазі; це співробітництво у атмосфері поваги, людяності; це вміння сприймати кожную дитину як унікальну, неповторну особистість; діти незалежно від своїх вад мають можливість навчатися, спілкуватися, розвивати свою особистість разом з іншими дітьми, бути частиною суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – Київ : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
2. Котелянець Ю. С. Формування толерантного інклюзивного середовища в початковій школі / Ю. С. Котелянець // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2016. – Вип. 253. – С. 115-121.